

Un dels resultats més visibles de l'Any Palmira Jaquetti ha estat l'exposició itinerant *Llum a l'ànima. Palmira Jaquetti i Isant (1895-1963)*, que acosta el públic a la personalitat polièdrica de l'autora a través d'un recorregut pels aspectes més destacats de la seva vida i la seva obra. Inaugurada a Torroella de Montgrí el 28 de novembre de 2020, l'exposició s'ha pogut visitar a Tarragona, la Seu d'Urgell, Ripoll, Vilamòs, Ponts, Manresa i Tortosa. D'aquesta exposició, de gran format, també se n'han fet diversos jocs en format més petit perquè es pugui exposar en llocs d'espai reduït com biblioteques, escoles, centres culturals, etc. Sovint, l'exposició ha anat acompanyada de conferències, presentacions de llibres o jornades. Així, per exemple, els Musèus dera Val d'Aran i el Conselh Generau d'Aran van organitzar, a Vilamòs, la Setmana Jaquetti (17-20/8/2021), que va ajudar a completar i reforçar el contingut de l'exposició.

En el terreny musical, durant els mesos d'octubre i novembre de 2020, el Museu de l'Escala va organitzar els tallers musicals «Cançons tradicionals recollides per Palmira Jaquetti a l'Escala», impartits setmanalment per Ramon Manent per tal de donar a conèixer les cançons que Palmira Jaquetti havia recollit en aquesta localitat empordanesa.

La figura de Palmira Jaquetti també ha estat present en festivals, com el Dansàneu o la Fira de la Mediterrània de Manresa, a través de conferències i d'espectacles musicals. Així, per exemple, en el Dansàneu de 2021, l'actriu Susanna Barranco va interpretar «Palmira Jaquetti, un cant a la vida», una composició creada a partir de l'autobiografia de Palmira Jaquetti (Roser Matheu, *Quatre dones catalanes*, 1972, 179-189) i d'alguns dels seus poemes i cançons. Aquest espectacle es va estrenar el 21 de setembre de 2020 a la Filmoteca de Catalunya en el marc d'un acte d'homenatge a Palmira Jaquetti per recordar la data del seu naixement.

Entre els reconeixements públics per part d'ajuntaments, cal celebrar la distinció de Palmira Jaquetti com a Filla Adoptiva de Lladurs i l'acord de l'ajuntament de Manresa per posar el seu nom a una plaça del barri antic de la ciutat. Tant de bo aquestes iniciatives s'estenguin a més llocs i es pugui donar el nom de Palmira Jaquetti a escoles, biblioteques, centres cívics, carrers o places del nostre país.

La notícia sobre aquestes activitats, i moltes d'altres, es troben al web de l'Any Palmira Jaquetti (<<https://cultura.gencat.cat/ca/temes/commemoracions/2020/anypalmirajaquetti/inici/>>). En aquest web es poden descobrir molts aspectes de la vida i l'obra d'aquesta dona tan excepcional com desconeguda, que va contribuir a fer més gran la cultura del nostre país i que tenim el deure de reivindicar.

Carme ORIOL
Universitat Rovira i Virgili

Commemoració de l'Any Alexandre de Riquer, 100 anys de la seva mort (2020). — Nascut a Calaf el 3 de maig de 1856, Alexandre de Riquer i Ynglada va morir el 13 de novembre de 1920. L'any 2020 en va fer 100 anys. Per commemorar aquesta efemèride, el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya va impulsar l'Any Alexandre de Riquer. De seguida que em va ser encomanada la tasca de donar forma a l'Any Riquer vaig redactar un programa que constituïa el canemàs dels aspectes més importants a ressaltar de la personalitat artística, literària i d'activisme cultural d'Alexandre de Riquer. En aquest canemàs vaig anar dibuixant les activitats concretes que havien de posar de relleu el programa. En paral·lel, vaig posar-me en contacte amb familiars de Riquer (Borja de Riquer, Isabel de Riquer), institucions i entitats culturals, acadèmics i experts de renom (Eliseu Trenc, Joan-Lluís de Yebra, Ricard Bru, Teresa M. Sala, Núria Gil, Maria Planelles, Josep Maria Solà, Maria Carreira, Emili Gil), així com vaig voler vincular al projecte artistes i poetes que volguessin participar en l'Any Riquer amb alguna de les seves produccions creatives.

Quan ja hi havia programades les primeres activitats, el 13 de març de 2020 es va declarar l'estat d'alarma i el confinament de la població a causa de la pandèmia de la Covid-19. Aquest fet va suposar una aturada en sec de la vida cultural en l'àmbit presencial. Les activitats programades es van haver de suspendre temporalment, si bé al llarg dels mesos que va durar el confinament vaig anar redactant els textos i triant les imatges que conformen la pàgina web que informa de la commemoració del centenari de la mort d'Alexandre de Riquer: <<https://cultura.gencat.cat/ca/temes/commemoracions/2020/anyalexandrederiquer/inici/>>.

En la pàgina web (en la seva elaboració tècnica agraeixo la col·laboració de Mireia Hernández, del Departament de Cultura), es donen les dades biogràfiques i bibliogràfiques d'Alexandre de Riquer, i s'informa de les publicacions recents (2019 i 2020). A la web hi ha un apartat amb la referència dels llocs riquerians per visitar, molt útils per a qui hi tingui interès. Important és el registre puntual de les activitats que s'han pogut fer, tant presencials com virtuals, durant el curs de l'Any, i que encara tenen un petit recorregut en aquest any 2021 que per mor de la Covid havien quedat pendents. Entre els apartats d'interès per als visitants de la web és el de Recursos, on es troben enllaços a la Xarxa que amplien el coneixement de la figura polièdrica d'Alexandre de Riquer. L'apartat que durant l'Any Riquer ha anat agafant volum i visibilitat és el de Comunicació, amb la publicació de nombrosos articles, una cinquantena, apareguts en diversos mitjans escrits i digitals referits a les facetes creatives d'Alexandre de Riquer i la seva implicació amb el món cultural del tombant del segle xx.

En el seu conjunt, l'Any Alexandre de Riquer ha donat molts i variats fruits, tant en el camp acadèmic com en el divulgatiu a través de l'organització de Diàlegs, Taules rodones, Classes magistrals, Conferències, Publicacions, participació en programes de ràdio i TV i Exposicions d'obres gràfiques i literàries en biblioteques, fins i tot en format digital (la pandèmia ha fet créixer la imaginació), com la mostra bibliogràfica exposada a *La Vitrina* (Biblioteca Víctor Balaguer). Totes i cadascuna d'aquestes activitats apareixen amb la seva referència a la pàgina web.

Tant en la preparació com en el desenvolupament de l'Any Alexandre de Riquer, tots els qui l'hem fet possible hem pretès treballar a fons els aspectes més destacats de la seva figura per fer més visibles i relançar els ja coneguts, tant com en l'estudi de la seva vida i obra ha provocat entusiasme la descoberta de nous aspectes de la rica personalitat de Riquer que el fan un «modern al segle XXI», com vaig destacar en la conferència pronunciada en la Fira Modernista de Barcelona, que aquest any 2021 s'ha dedicat a Alexandre de Riquer, una de les figures més sobresortints del Modernisme.

Quins són, aquests aspectes? Un ecologista *avant la lettre*, un polemista que mai no va perdre de vista el diàleg i el pensament lliure, un cosmopolita que se sustenta en una catalanitat ben arrelada, un pacifista de cor i maneres, un animador d'activitats tot creant a la seva casa-taller una plataforma on s'hi feien tertúlies, s'hi estrenaven peces musicals, s'hi llegien obres de teatre, s'hi polemitzava sobre temes artístics i culturals i, encara, s'impartien classes de gravat: Riquer era un excel·lent gravador calcogràfic. Impulsor del nou cartellisme i de l'exlibrisme modern, va ser un escriptor remarcable que il·lustrava els seus propis llibres convertint aquestes obres en el que avui en diem «llibres d'artista». Cal destacar que també va ser un modern, un contemporani nostre, pel fet d'haver-se desclassat. Fill d'una família noble, als vint anys Riquer ja es guanyava la vida a través del seu treball en el camp de les arts aplicades i oficis artístics. Tots aquests aspectes apareixen en els articles i conferències que han tingut lloc al llarg de l'Any Riquer, tant per donar-los a conèixer com per animar a seguir el seu estudi i reivindicació.

Amb l'ànim d'obrir camins nous i complementaris a l'obra riqueriana, he propiciat diàlegs estètics entre artistes contemporanis i l'art de Riquer. L'artista plàstica Dolors Puigdemont ha creat el vídeo *Bosc de llum*, inspirat en el *Poema del bosc* de Riquer; la ceramista Eulàlia Sayrach i Muñoz de Morales ha creat una col·lecció de ceràmiques inspirada en les flors de Riquer; una col·lecció d'Ikebanes (art floral) ha estat l'aportació artística de la bibliotecària i poeta Roser Pintó; i

amb la poeta Marta Pérez i Sierra i jo mateixa de curadores, disset poetes i un músic hem creat *Vésten en'layre*, un llibre-homenatge a Alexandre de Riquer que s'acompanya d'un epíleg de Mariàngela Vilallonga, Consellera de Cultura que va impulsar l'Any Riquer. El llibre inclou un poema manuscrit de Riquer cedit pel colleccionista Joan Graells.

L'Any Riquer s'ha fet visible també en la publicació de punts de llibre, nadales, calendaris, ex-libris, i un número extraordinari d'*Ex-libris* (revista de l'Associació Catalana d'Exlibristes), dedicat a Alexandre de Riquer. Ha estat estimulante observar l'interès que ha suscitat la figura de Riquer a mesura que s'anaven publicant articles referits a les seves diverses facetes com a artista plàstic, escriptor i crític artístic, així com la seva relació amb el món artístic i cultural del seu temps. I tot això, publicat en mitjans de prestigi i d'àmplia difusió en el nostre panorama comunicatiu com ara *Serra d'Or*, *Núvol*, *Ars Gravis*, *Temps de les Arts*, *Mirador de les Arts*, la revista del Col·legi de Llicenciats, *Eix Diari*, *El Nacional*, *El Punt Avui*, etc. A YouTube es poden recuperar els diàlegs, entrevistes, conferències, programes de ràdio i televisió. La Biblioteca de Catalunya ha publicat les intervencions de la Taula dedicada al simbolisme artúric del *Poema del bosc* de Riquer. El conjunt de textos (articles i conferències) que he anat elaborant durant l'Any Riquer està recollit al volum *Com la llum d'or. Escrits sobre Alexandre de Riquer*, de propera publicació.

Teresa COSTA-GRAMUNT

escriptora, dissenyadora i comissària de l'Any Riquer

Commemoració del centenari de la mort de Miquel dels Sants Oliver (2020). — El 9 de gener de 2020 va complir-se el centenari de la mort de Miquel dels Sants Oliver i Tolrà, un escriptor, periodista i intel·lectual mallorquí (Campanet, 1864) que des de l'any 1904 havia establert la seva residència a Barcelona. Al llarg dels setze anys que hi va viure va tenir una projecció pública ben rellevant: fou el director del *Diario de Barcelona* (1904-1906) i de *La Vanguardia* (1906-1920), membre de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona (1904), Oficial Major de Secretaria i Biblioteca (1904-1916) i president (1917-1919) de l'Ateneu Barcelonès, un dels vuits primers membres de l'Institut d'Estudis Catalans (1907), president del consistori dels Jocs Florals de Barcelona (1910) i de Girona (1913), vicepresident de l'Associació de Periodistes de Barcelona (1913)... Mentre residia a la capital catalana va publicar centenars d'articles a la premsa diària i a diferents revistes i també una quantitat considerable d'obres literàries —*Illa daurada. La ciutat de Mallorca* (1906), *Flors de silenci* (1907) i *Poesies* (1910)—, assagístiques —*Entre dos Españas* (1906) i *Vida y semblanza de Cervantes* (1916)—, periodístiques —*El caso Maura* (1914) i els sis volums de les *Hojas del sábado* (1918-1920)—, i historiogràfiques —*Los españoles en la Revolución francesa* (1914), *Catalunya en temps de la Revolució francesa* (1917) i *Mujeres de la Revolución* (1917). A aquesta obra ingent caldria afegir-hi els nombrosos articles que els anys de residència a Mallorca ja havia publicat a la premsa de Palma i els títols dels seus primers llibres: *Cosecha periodística (Artículos varios)* (1891), *La cuestión regional* (1899), *Mallorca durante la primera revolución (1808-1814)* (1901), *La Literatura en Mallorca (Ensayos críticos)* (1903) i la novel·la *L'Hostal de la Bolla* (1904).

En ocasió del centenari de la seva mort, diferents institucions i entitats civils, de Mallorca i de Barcelona, varen considerar que l'efemèride havia de ser aprofitada per a projectar socialment la figura d'Oliver i per a incrementar el coneixement de la seva vida, del seu pensament i de la seva obra literària, periodística i historiogràfica.

El mateix 9 de gener, dia per dia del centenari de la seva mort, es va fer un acte institucional a la seu del Consell de Mallorca. Les intervencions anaren a càrrec de Bel Busquets, consellera de